

Olimpijske medalje osvajali su i *hrvatski arhitekti*

Često isticana činjenica da je otac modernog olimpizma Pierre de Coubertin i osobno osvojio olimpijsku medalju, ali ne u atletici, gimnastici, mačevanju, veslanju..., nego - u poeziji, vraća nas u vremena kada su na igrama bila zastupljena i natjecanja u umjetnosti (književnost, glazba, kiparstvo i slikarstvo) i arhitekturi. Dakako, svi radovi tematski su bili povezani sa sportom i tjelovježbom

Olimpijski debi umjetnici i arhitekti, njih ukupno 35, ostvarili su 1912. godine na Igrama u Stockholmu, nakon što su ih prethodno odbili Britanci koji su u posljednji trenutak preuzeli organizaciju OI-ja 1908. od financijski uzdrmanih Talijana (umjesto prvotno izabranog Rima, domaćin je bio London). Hrvatski umjetnici i arhitekti debitirali su 1924. na OI u Parizu. Bili su to kipar i arhitekt Frane Cota te kipar Juraj Škarpa, a predstavili su se s tri rada u kategoriji mješovitog kiparstva. Iako Cotine mramorne skulpture *Trkač* i *Bacač kamena*, kao ni Škarpin *Hrvač*, nisu našli mjesto u uskom krugu pobjedničkih uradaka, njihov olimpijski nastup itekako je bio zapažen.

U iduća tri olimpijska ciklusa hrvatski umjetnici i arhitekti samo su još jednom sudjelovali na Igrama.

Arhitekt i građevinski inženjer Kosta Petrović predstavio se projektom gradskog stadiona u Subotici. Uslijedio je Drugi svjetski rat i dvokratni zastoj u olimpijskom „serijalu“ (bez Igara 1940. i 1944.), da bi se tek 1948. godine, **na OI-ju u Londonu, radom u kategoriji mješovite arhitekture predstavila trojica arhitekata - Franjo Neidhardt, Vladimir Turina i Dragan Boltar**. Projekt stadiona na beogradskoj Banjici, s kapacitetom od 80 000 gledatelja, donio im je brončanu spomen-medalju i diplomu XIV. OI u Londonu. Ocjenjivački sud MOO-a detektirao je u tom projektu nove poglede na arhitekturu, hvaleći inovativnost arhitekta Turine te izražajnost linija kojom ga slijede Neidhardt i Boltar.

PRIZNANJE I ZA MAKSIMIRSKI STADION

Za drugi rad - projekt maksimirskog stadiona u Zagrebu - arhitekti Turina i Neidhardt, skupa s konstruktorom Eugenom Erlichom, nagrađeni su počasnom diplomom i olimpijskom medaljom. Dodatnu zadovoljštinu za dugogodišnji rad **Vladimir Turina dobio je 1952. godine tijekom Olimpijskih igara u Helsinkiju, kada mu je uručena diploma Međunarodnog olimpijskog odbora (MOO) za sportsku arhitekturu.** Na istim Igrama održana je izložba radova umjetnika i arhitekata kojom je MOO najavio novi način tretiranja umjetničkog olimpizma - izložbeni karakter bez natjecateljskog valoriziranja. Dvije

godine kasnije to je i potvrđeno MOO-ovom odlukom o ukidanju natjecanja umjetnika i arhitekata u sklopu OI, a „izložbena praksa“ nastavljena je i na Igrama 1956. u Melbourneu. **Tako se ugasila početna zamisao Pierrea de Coubertina o spajanju duhovnih i tjelesnih sposobnosti ljudi u natjecateljskom miljeu, ujedinjenju sporta s umjetnošću i arhitekturom kroz postulate olimpizma.**

Podsjetnik na hrvatske umjetnike i arhitekate, dobitnike vrijednih olimpijskih priznanja, zanimljiv je iz nekoliko razloga: ponajprije stoga što svjedoči o neiscrpnom talentu i kreativnom duhu naših ljudi u raznim područjima ljudskog djelovanja, a potom i zbog njihovih uradaka/djela koja i danas izazivaju pozornost ili imaju aktualnost. Najbolji primjer za to je već spominjani stadion u Maksimiru, koji je za svoj izvorni arhitektonski oblik dobio olimpijsku medalju. Utjecajem političkih moćnika, već u samoj gradnji bitno se odstupilo od izvornika. Uslijed toga, dobitnik dviju

olimpijskih medalja i brojnih drugih priznanja, Turina, bio je pred povlačenjem iz projekta maksimirskog stadiona. Srećom nije doživio arhitektonske zahvate na zapadnoj i sjevernoj tribini potkraj prošlog stoljeća, nakon kojih je nikad dovršeni stadion dobio nadimak „ruglo na kraju gradu“!? Na krilima nogometne euforije uslijed novog veličanstvenog uspjeha Vatrenih u najelitnijoj svjetskoj konkurenciji, sve zastupljenija ideja o potpunom rušenju stadiona u Maksimiru (u svrhu gradnje novog stadiona na istom mjestu!), podgrijat će uspomene na nezaboravne događaje u njegovu okrilju. Možda i na velike ljude koji su dio sebe utkali u njegov nastanak, kao i u nastanak druge sportske arhitekture kojom su dokazali da su bili ispred svog vremena. (V. Knežević)

Brončana medalja koju su Vladimir Turina, Franjo Neidhardt i Dragan Boltar osvojili na OI u Londonu 1948.

HRVATSKI OLIMPIJCI IZ UMJETNOSTI I ARHITEKTURE

FRANE COTA (Knin, 1898. - Zagreb, 1951.), kipar i arhitekt
JURAJ ŠKARPA (Stari Grad na Hvaru, 1881. - Zagreb, 1952.), kipar
VLADIMIR TURINA (Banja Luka, 1913. - Zagreb, 1968.), arhitekt
FRANJO NEIDHARDT (Zagreb, 1907. - Zagreb, 1984.), arhitekt
DRAGAN BOLTAR (Trst, 1913. - Zagreb, 1988.), arhitekt
KOSTA PETROVIĆ (Klanjec, 1891. - Subotica, 1965.), arhitekt
EUGEN ERLICH (Zagreb, 1913. - Zagreb, 2003.), konstruktor